

METAIXMIO

162^η Συνάντηση της Λέσχης Αστυνομικής Λογοτεχνίας

(τηλε-Συνάντηση της 17.03.2022)

Ramon Díaz Eterovic

ΑΓΓΕΛΟΙ ΚΑΙ ΕΡΗΜΙΤΕΣ

(angelus novus - 2021)

ANGELES Y SOLITARIOS

(Μετάφραση - Κρίτων Ηλιόπουλος)

“Και ξαφνικά η σιωπή. Τίποτα να πεις. Ήμουν μόνος και ήταν η ώρα που ο ήχος των αυτοκινήτων στους δρόμους τρυπούσε τους τοίχους του διαμερίσματος, και ο ομιχλώδης αέρας της πόλης στεκόταν στο παράθυρο μέσα από το οποίο συνήθως παρακολουθώ την κίνηση στη γειτονιά, το πηγαινέλα του κόσμου σε εκείνες τις γωνιές που αντέχουν ακόμα, φορτωμένες μνήμες και μικρές καθημερινές μιζέριες. Είχα δεκαπέντε λεπτά που παρατηρούσα το φάκελο πάνω στο γραφείο μου, δίπλα σ’ ένα σταχτοδοχείο από όνυχα γεμάτο αποτοσίγαρα και δίπλα το συνηθισμένο ποτήρι με βότκα. Τίποτα να πεις. (Καμία λέξη, καμία συζήτηση.) Ο καλπασμός των φαντασμάτων γύρω από το γραφείο, και η εικόνα της γυναίκας εκείνης να αναδύεται αιφνίδια από τη μνήμη σκληρή σαν στυλέτο.” (σελ. 13)

Ένα γράμμα από μία γυναίκα, με παραλήπτη τον ιδιωτικό ντεντέκτιβ Ερέδια είναι η αρχή ενός κουβαριού πλεγμένου γύρω από μυστικά και εγκλήματα. Θα προσπαθήσει να το ξετυλίξει, ανακαλύπτοντας ίντριγκες και διαφθορά σε μια μεταδικτατορική εποχή της Χιλής, όπου η δημοκρατία έμοιαζε χάρτινη.

Ο Ερέδια είναι ο κύριος χαρακτήρας σε όλα τα μυθιστορήματα του Ετερόβικ, το μικρό του όνομα δεν το μαθαίνουμε ποτέ. Είναι μανιώδης καπνιστής, λάτρης του ποτού, παίζει στον ιππόδρομο, διαβάζει Ονέτι, Χεμινγκουέι, Χάισμιθ, ακούει Μάλερ και περπατά στα σοκάκια του Σαντιάγο ερευνώντας εγκλήματα. Και επειδή οι δουλειές δεν πάνε καλά, κάποιες φορές μετατρέπει το αυτοκίνητό του σε ταξί και τον εαυτό του σε ταξιτζή. Είναι ένας μοναχικός, ευαίσθητος άνθρωπος που επιβιώνει σε κοινωνικές συνθήκες ενάντια στα πιστεύω του. Καρδιακός φίλος του ο γάτος Σιμενόν. Πήρε το όνομα από τον συγγραφέα, γιατί όταν ο Ερέδια τον βρήκε να έχει εισβάλει στο διαμέρισμά του βρώμικος και μαδημένος, κοιμόταν πάνω σ' ένα βιβλίο του Σιμενόν. Ο γάτος καθάρισε, χόντρυνε, έγινε μια λευκή χιονόμπαλα, με άποψη σε όσα συμβαίνουν στον Ερέδια. Οι μεταξύ τους συζητήσεις είναι άκρως απολαυστικές. “Συζητήσεις”, τρόπος του λέγειν, αφού ο Ετερόβικ χρησιμοποιεί τον γάτο, ως τον ανακλαστήρα στην, κατά κανόνα, ένοχη συνείδησή του.

“- Πότε θα το κάνεις επιτέλους, να πάρει ο διάβολος, είπε ο Σιμενόν. Αφού πεθαίνεις από αδημονία να μάθεις τι έχει μέσα ο φάκελος και μόνο ο ανόητος εγωισμός σου σ' εμποδίζει να το ανοίξεις.

- Ζήτησε κανένας τη συμβουλή σου;*
- Είναι δωρεάν Ερέδια. Αφού σε συμπαθώ και το ξέρεις.*
- Με συμπαθείς; Σίγουρα βρήκες τη λέξη σε κάποιο λεξικό χωρίς να ξέρεις καν τι σημαίνει.*
- Άνοιξε το φάκελο! Τρελαίνεσαι να παίρνεις γράμματα, να τα βάζεις στην τσέπη και να κόβεις βόλτες μ' αυτά για να φαντάζεσαι ότι κάποιος σ' αγαπάει. Ή μήπως φοβάσαι;” (σελ. 15)*

Δίκιο είχε ο Σιμενόν. Ο Ερέδια φοβόταν ν' ανοίξει το γράμμα της γυναίκας με το όνομα Φερνάντα. Είχαν συναντηθεί πριν μερικά χρόνια. Αυτή, Αργεντίνα δημοσιογράφος, ήταν στην αρχή της καριέρας της. Έζησαν ένα θυελλώδη έρωτα, μετά εκείνη έφυγε, κράτησαν όμως επαφή με κάρτες που του έστελνε από διάφορους σταθμούς της. Ίσως ο Ερέδια να την ερωτεύθηκε κάπως περισσότερο. Από το μυαλό και την καρδιά του δεν έφυγε ποτέ. Τελικά άνοιξε

το γράμμα. Εκείνη βρισκόταν στο Σαντιάγο, έμενε στο ξενοδοχείο “Κομέτ”, σχετικά κοντά στο σπίτι του.

Άρχισε να περιδιαβαίνει τους δρόμους της πόλης, αναποφάσιστος, και να παρατηρεί *“...το ίδιο πάντα θέαμα, που εκτεινόταν μέχρι τον ποταμό Μαπότσο, μέσα σ’ ένα συνονθύλευμα από βρόμικα μπαρ, καφέ-τόπλες και γωνιές που χρησίμευαν ως καταφύγιο για συμμορίες κακοποιών πρόθυμων να κλέψουν και τα τελευταία κέρματα από τους μεθυσμένους που παραπατούσαν στα πεζοδρόμια”* (σελ. 19).

Τελικά δεν πήγε στη Φερνάντα. Γύρισε σπίτι του και λόγω διακοπής ρεύματος στο διαμέρισμα του, κάθισε στο σκαλοπάτι έξω από την πόρτα του που είχε φως, να διαβάσει λίγο Λουίς Σεπούλβεδα. Εκεί τον βρήκε ο φίλος του αστυνόμος Νταγκομπέρτο Σολίς. Η φιλία τους κρατούσε πολλά χρόνια, από το πρώτο έτος του πανεπιστημίου στη Νομική Σχολή. Κανείς τους δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές του. Ο Ερέδια έκανε διάφορες δουλειές για να καταλήξει ιδιωτικός ντεντέκτιβ και ο Νταγκομπέρτο μπήκε στην αστυνομία. Η χούντα του Πινোসέτ τον έβαλε στην άκρη. Η “δημοκρατία” τον επανέφερε στην υπηρεσία Δίωξης, μόνο που το αντίτιμο της επιστροφής του ήταν πολύ υψηλό για τη ζωή του. Η γυναίκα του, που μισούσε τη δουλειά του αστυνομικού, τον έδιωξε παίρνοντας και τα παιδιά τους με το μέρος της. Ο Νταγκομπέρτο ζώντας την ανυπόφορη μοναξιά του, χόντρυνε, αγάπησε πολύ το ποτό, ενώ μια δόση κοκαΐνης πότε πότε του μαλάκωνε τη ζωή.

Η συνάντηση με τον Ερέδια δεν ήταν τυχαία. Στο ξενοδοχείο “Κομέτ” μια γυναίκα βρέθηκε νεκρή από υπερβολική δόση ναρκωτικών και στην ατζέντα της υπήρχε το τηλέφωνο του Ερέδια. Ήταν η Φερνάντα. Ο κόσμος χάθηκε κάτω από τα πόδια του, δεν την πρόλαβε. Το θέμα ήταν ότι στο ίδιο ξενοδοχείο είχαν προηγηθεί δύο θάνατοι πριν μερικές μέρες. Ο πρώτος παρουσιάστηκε ως αυτοκτονία. Νεκρός ο Αμερικάνος δημοσιογράφος Χίλερμαν. Ο δεύτερος νεκρός ήταν ένας μάγειρας του ξενοδοχείου, ο Πομπέγιο Ταμάγιο, ομοφυλόφιλος. Η αστυνομία είπε για ξεκαθάρισμα λογαριασμών μεταξύ ομοφυλόφιλων.

Τρεις θάνατοι στον ίδιο χώρο μέσα σε λίγες μέρες, μόνο τυχαίοι δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν. Εξάλλου, η Φερνάντα που αγάπησε ο Ερέδια δεν ήταν ο άνθρωπος που θα έδινε τέλος στη ζωή του.

Από αυτό το σημείο, ο Ραμόν Δίας Ετεροβικ ξετυλίγει το κουβάρι των συμφερόντων, που δεν διστάζουν στο όνομα του υπέρογκου κέρδους να εξαφανίζουν ανθρώπινες ζωές.

Για τον Ερέδια, αλλά και για τον Σολίς υπάρχει συσχετισμός ανάμεσα στους τρεις θανάτους.

Ο Ερέδια επισκέφτηκε το δωμάτιο της Φερνάντα στο ξενοδοχείο. Πήρε κρυφά μερικά περιοδικά, χωρίς να ξέρει τι θα μπορούσε να βρει ανάμεσα στα δημοσιογραφικά άρθρα. Ξεφυλλίζοντάς τα ανακάλυψε άρθρο της σχετικό με κατασκευή όπλων. *“Οι εντολές εξακολουθούν να έρχονται από την Ουάσιγκτον παρότι ένα μέρος των όπλων κατασκευάζεται σε άλλες χώρες, όπως συμβαίνει με τις ασιατικές χώρες που κατάφεραν ν’ αναπτύξουν υψηλή τεχνολογία στον κλάδο, αλλά και με χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπως η Χιλή που με την ώθηση της στρατιωτικής δικτατορίας του Πινοσέτ απέκτησε αξιοσημείωτη παρουσία στην παγκόσμια βιομηχανία όπλων, με τα προϊόντα της να προσελκύουν το ενδιαφέρον μιας σειράς αραβικών χωρών”* (σελ. 39). Τώρα πλέον ήταν σίγουρος ότι η έρευνά της ήταν η αιτία του θανάτου της και ότι σίγουρα ήταν δολοφονία.

Ο Σολίς από την πλευρά του ανακαλύπτει ότι και ο δημοσιογράφος Χίλερμαν έκανε έρευνα για πωλήσεις όπλων από την Χιλή προς τις αραβικές χώρες. Την υπόθεση του Χίλερμαν όμως την πήραν από τον Σολίς, την ανέθεσαν σε άλλον και ο φάκελος έκλεισε ως αυτοκτονία.. Οι δύο δημοσιογραφικές έρευνες πλέον συνδέονται, ενδεχομένως να γνωρίζονταν Φερνάντα και Χίλερμαν και σίγουρα ενόχλησαν κάποιους που φρόντισαν να τους “αυτοκτονήσουν”.

Μετά από ένα γενναίο μεθύσι παρέα με τον Σολίς, κάτι που συνήθιζαν εξάλλου, ο Ερέδια ξύπνησε το πρωί με τον αίσθηση ότι πάνω από το κρεβάτι του κάποιος τον κοιτούσε. Δεν έπεσε έξω. Μια όμορφη κοπέλα στεκόταν από πάνω του λέγοντας το όνομα του. Έκπληκτος ρώτησε πώς μπήκε· καθόλου περίεργο ότι άφησε την εξώπορτα ανοιχτή μέσα στο μεθύσι του. Συστήθηκε ως Γκρισέτα, μικρή αδελφή φίλου του που έχασε τη ζωή του στη Νικαράγουα. Ο αδελφός της άφησε ένα γράμμα, στο οποίο της ανέφερε ότι, αν κάποτε χρειαστεί βοήθεια, να πάει στον Ερέδια. Η βοήθεια που χρειαζόταν στον

Σαντιάγο ήταν κάπου να μείνει, ώστε να ψάξει για δουλειά ή να σπουδάσει. Απολαυστικές οι σκηνές της συγκατοίκησης, που γρήγορα θα εξελιχτεί σε ερωτική σχέση.

Οι έρευνες Ερέδια και Σολίς προχωρούν. Ο θάνατος του μάγειρα δεν ήταν καθόλου ξεκαθάρισμά λογαριασμών. Απλά, είχε βρεθεί στο λάθος μέρος τη λάθος ώρα και είχε δει αυτούς που δεν έπρεπε, τους δολοφόνους του Χίλερμαν. Με τον έναν, ο Πομπέγιο είχε παλιά γνωριμία, από τη βίλα Γκριμάλντι, όπου με το προσωνύμιο “Μαύρος Σκύλος” πρωταγωνιστούσε στα βασανιστήρια των αντιδικτατορικών.

Ο Ερέδια είχε έναν γείτονα τυφλό, τον Στίβενς ο οποίος ασχολείτο με μασάζ και οτιδήποτε ηρεμεί το πνεύμα. Βέβαια το παρελθόν του μόνο για ηρεμία δεν διακρινόταν, έτσι, όταν ο Ερέδια του μίλησε για τις “αυτοκτονίες” και την υπόθεση, του έδωσε τις κατάλληλες συμβουλές και τον έστειλε στον Μπλέστ, δραπέτη των φυλακών, καταδικασμένο για “ασήμαντα αδικήματα”, όπως μερικοί φόννοι, αλλά και εξαιρετικό γνώστη των οπλικών συστημάτων.

Η περιγραφή της συνάντησης Ερέδια και Μπλέστ είναι κινηματογραφική. Ο αποδομημένος χώρος και οι σκοτεινές φιγούρες μεταφέρουν τον αναγνώστη στην περιθωριοποιημένη, επικίνδυνη πλευρά της πόλης του Σαντιάγο.

Όσο οι έρευνες Ερέδια και Σολίς προχωρούν, έρχεται στην επιφάνεια η επιχείρηση της κατασκευής όπλων στη Χιλή, χωρίς την έγκριση των Η.Π.Α. Ο Αμερικάνος Χίλερμαν δεν ήταν δημοσιογράφος, αλλά πράκτοράς της CIA που ερευνούσε το θέμα και γι’ αυτόν το λόγο πέθανε. Τον ακολούθησε η Φερνάντα. Εμπλεκόμενοι, πρώην συνεργάτες της δικτατορίας Πινοσέτ και διεφθαρμένοι μπάτσοι. Η αποχώρηση της δικτατορίας άφησε τα παρακλάδια της στην εξουσία. *“Μετά την αλλαγή κυβέρνησης, το 1990, μερικοί κύκλοι που συνδέονταν με τους στρατιωτικούς εξακολουθούσαν να διαθέτουν εξουσία σε κάποιους τομείς μέσω οικονομικών χειρισμών και διασυνδέσεων, και επί πλέον ασκούσαν πιέσεις σχετικά με ζητήματα κρατικού ενδιαφέροντος.”* (σελ 265).

Κатаιγιστικές οι εξελίξεις κορυφώνονται με την εισβολή των δολοφόνων στο σπίτι του Ερέδια, και τη βίαιη δολοφονία του Σολίς που ακολουθεί. Η κάθαρση έρχεται με το ξεκαθάρισμα των λογαριασμών μεταξύ Ερέδια και

κατασκευαστών όπλων. Ο Ερέδια είχε έναν επί πλέον λόγο να αποδώσει δικαίωση, τον θάνατο του αγαπημένου του φίλου Νταγκομπέρτο Σολίς.

Το τέλος της ιστορίας διακατέχεται από τρυφερότητα και αισιοδοξία. Η λογοτεχνική γραφή του Ραμόν Δίας Ετερόβικ διαθέτει λυρισμό και ως καταπιάνεται με σκληρά θέματα. Η βαθειά τομή στους χαρακτήρες, ακόμη και στους δευτερεύοντες, δημιουργεί στον αναγνώστη την αίσθηση ότι συμπορεύεται μαζί τους.

Ο Ερέδια είναι σκληρός και συγχρόνως τρυφερός. Θεωρεί τη φιλία ιερή, ερωτεύεται, είναι προστατευτικός με τη νεαρή Γκρισέτα και σέβεται τις απόψεις του γείτονα Στίβενς. Ο Νταγκομπέρτο Σολίς είναι ένας καταβαραθρωμένος άνθρωπος που πληρώνει την επιλογή του να γυρίσει στην αστυνομία χωρίς όμως και στον τομέα αυτό να προσφέρει ουσιαστικά. Η πόλη του Σαντιάγο διχασμένη ανάμεσα στον εκμοντερνισμό και την περιθωριοποίηση έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ιστορία.

Ο Ραμόν Δίας Ετερόβικ γεννήθηκε το 1956 στην Πούντα Αρένα της Χιλής, είναι δικηγόρος στο επάγγελμα. Η σύζυγος του είναι επίσης συγγραφέας. Βίωσε τη δικτατορία και την εποχή της μεταπολίτευσης με τις αμαρτίες του παρελθόντος που τη βάραιναν. Οι “Άγγελοι και ερημίτες” είναι ένα κοινωνικό και πολιτικό νουάρ με έντονο σασπένς και γρήγορο ρυθμό. Ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του “νέου λατινοαμερικάνικου αστυνομικού μυθιστορήματος”. Η ιστορία του μας επισημαίνει ότι όσο υπάρχουν τα τεράστια συμφέροντα από τις διεθνείς πολεμικές βιομηχανίες δεν πρόκειται να υπάρξει ειρήνη στον πλανήτη.

Ο συγγραφέας αναφέρει ότι *“Το αστυνομικό μυθιστόρημα που γράφω έχει στενή σχέση με τα πολιτικά εγκλήματα που βασανίζουν τη Χιλή και τη Λατινική Αμερική. Ένα είδος εγκλήματος που βγαίνει από το κλειστό δωμάτιο και τα ατομικά κίνητρα, και σχετίζεται με την εξουσία, το κράτος, τις οικονομικές και πολιτικές επιχειρήσεις, τη δυσπιστία για τη Δικαιοσύνη, την αναζήτηση της αλήθειας. Το αστυνομικό μυθιστόρημα μου δίνει το χώρο να μιλήσω για πολλά ευαίσθητα ζητήματα της χιλιάνικης κοινωνίας, όπως οι εξαφανισμένοι κρατούμενοι, το εμπόριο ναρκωτικών, η έλλειψη πραγματικής δημοκρατίας, οι*

προδοσίες. Νιώθω ότι τα μυθιστορήματά μου μοιάζουν με ένα χρονικό της ιστορίας της Χιλής των τελευταίων 20-25 χρόνων”.

Όλγα Γεωργιάδου, Μάρτιος 2022